

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Gergely István*

Cím: *A régi Budapest albuma*

Forrás: *Nemzeti Újság*

Bn

1924. 12. 28.

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

624.2

Hely

Idő

"18/19"

Személy

Helyszám

A régi Budapest albuma

Régi Lánchid, régi Duna

Valahányszor a Lánchidon a szépemlékü gróf Széchenyi Bélával találkoztam, eszembe jutott ama kedves legenda, amely szerint a legnagyobb magyar temperamentumos Béla fiacskája egyszer a még el nem készült alkotmány láncolatán a budai oldalról Pestre tornáztatta magát. A gróf, a régi Budapestnek egyik jellegzetes alakja, annyira komoly tényezője volt tudományos, művészi és társadalmi életünknek, hogy méltánytalanság lenne egy alkotott szóval: népszerűnek nevezni őt, de bizonyos, hogy ismerte egész Budapestet és egész Budapestet a gróft. Számomra mindig közelebb hozta a történelmet, valahányszor olyan helyen láttam, amely a Széchenyi-névvel összefüggésben van. Istenem, a történelem oly könnyen válik mitológiává, valamint szereplői hus és vér nélkül való kódalakká!

Lám, már a népiskolában tanultuk, hogy a Lánchid építése gróf Széchenyi István eszméjéből keletkezett. Tudomásul szolgált. De hogy meglevenedett ez az adat, milyen érzelmet váltott ki a régi világ, hogy láttam magam előtt a nagy munkát, amely megfűzi a kópillérekkel a Duna rohanó árját, szinte hallottam a kifeszített lányszerkezet első zaját a még el nem készült hidon, amikor áthaladván a Lánchid egyik gyalogjáróján, a másik oldalon megpillantottam ama nemes ala-

kot, hátraszegett fejjel, szeretetreméltó tekintettel, immáron megőszült hajjal, a mindig magyarosan ápolott bajusszal, kiépített homlokával, amely annyira emlékeztetett apjára, a legnagyobb magyarra! És ilyenkor sokszor gondoltam arra, vajon eszébe jut-e az öregnek az idő, amikor mint pajzán fiú, ama nevezetes turát végezte a készülő hid friss láncolatán?!

A világháború folyamán történt, hogy Budáról jövet egyszerre csak magam előtt láttam a szintén Pestre törekvő grófi aggastyánt, kezében kalappal, ernyővel védekezvén a nap sugarai ellen. Meghatott pillantással követtem, amint a Ferenc József-téren balra tartott, majd belépett a kerteskébe, amely édesatyjának szobra körül zöldel. A kép megragadott és szerény tartózkodásai utána mentem. Ott állt az apai szobor előtt a komoly férfi, feltekintett a bronz-alakra, a hatalmas fejre, amelyet a hazafias téboly egy szerencsétlen pillanatában öngyilkos golyó repesztett szét. — nézett — nézett fel a szoborra, tekintete nedves lón és ajkai mozogtak. Nyilván imádkozott, imádkozott az apa színe előtt, mialatt a lángban álló világkatasztrófában beteljesült a sötét jóslata gróf Széchenyi Istvánnak: vér, vér és vér mindenütt...

Visszavonultam. De, amikor a nemes aggastyán elhagyta a kertet, valami különös vonzódás következtében nyomom követtem. Szinte fűgén sietett, mint akinek biztos célja van, amelyet el kell érnie. Áthaladt a Dorottya-utcán, a Gizella-téren, a Váci-utcán, majd bekanyarodott a Kossuth Lajos-utcába, majd a Múzeum-körutra, végül befordult a Múzeumi kertbe... Mikor utolértem, ismét egy szobor előtt állott...

Nagyatyja szobra előtt! Ott áll a piedesztálon gróf Széchenyi Ferenc, a legnagyobb magyar édesapja, finom, szelid vonású férfi, kedvelője a művészeteknek és a tudományoknak, diadalmas előharcosa a magyar kultúrának, hazafi, aki ugyancsak nehéz és lesújtóan szomorú időkben cselekedett a hazáért és álmodozott az eljövendő nagyságról. És ott előtte unokája, egy egészen más századnak a fia, aki kétségbeesve érezte, hogy a hazasorsa kockán forog. Ugyanaz a kép, mint a Ferenc József-téren. Az öreg Béla gróf felnéz nagyatyjára, könnyező szeme szaporán hunyorítani kezd, valamit mormol...

Később megtudtam, hogy ez a kettős zarándokut volt mindennapi sétája gróf Széchenyi Bélának, valamедdig Budapesten tartózkodott. Nagy-Cenken bizonyára a kriptát látogatta, hogy ősei szellemével társalogjon és ez bizonyára így esett meg mindennap, míg csak egyszer őseihez nem tért jómaga is.

Mostanság, ha a Lánchid gyalogjáróján bandukolok, nem egyszer perog le lelki szemem előtt az események filmje: a láncolatlan kuszó fútól kezdve egészen az apai és nagyapai szobornak ájtatoskodó utódaig. Fantáziámban valahogyan külön életet él ez a gyönyörű hid, amely

már sokszor újhódott meg az idők folyamán. Mert ne tessék azt hinni, hogy a technikának az a karsu költeménye, amely Pestet Budával köti össze, ma ugyanaz, mint ami esztendő előtt volt! A váltakozó időkkel a Lánchid is megváltozott, — megváltozott nemcsak abban az értelemben, mint ahogyan a tudósok állítása szerint testünk anyaga hét-hét esztendőnként szövetileg megújodik, hanem ugyiszólván város-lélektani jelentőségében is. Clark ősi Lánchidjából nem hinném, hogy meglenne még akár csak egy csavar is, valószínű azonban, hogy a kőalkotmány tulnyomó része még a régi anyag, noha állandó javításokkal és pótlásokkal gondoskodnak a pillérek-ről.

A régi Lánchid, amelyet még ösmertem, megszűnt abban a pillanatban, mikor eltörölték a hidvámot és a két testvérváros között szabadon indult meg a közlekedés a világ legszebb hidján. Hogy a Lánchid a világ hetedik csudája, azt már ötven esztendő előtt tanították népiskoláinkban és minden pesti gyerek a lokalpatriotizmus lelkes szeretetével mutatta a vidéki rokonságnak a főváros ritka remekét. A tudomány haladásával azóta a technika még szédebb vívmányait valósították meg sokkal nagyobb vizek felett, de szebbet, költőibbet a Lánchidnál — soha sehol!

Oh te gyönyörű jegygyűrűje Budának és Pestnek, te misztikus karika, akinek egyik fele a napsugáros levegőben, a másik fele pedig a vízmélység tükörképében lendül össze! Mennyi báj, erő és gyöngéd-ség! Valami különös élet van ebben a hidban, szinte emberi lüktetés és állati közvetlenség: a táncosnő kecsességével, egyben a ragadozó állat biztonságával ugrik át a pesti oldalról Budára, olyan gesztussal, amelynek harmoniájából muzsika hangzik elő. És minő rejtelmes viszonylat fűzi össze e lenge szépséget a Dunával!

Kölcsönösen megszépítik egymást: a Lánchíd megszépül a Dunától, a Lánchíd-tól pedig a Duna...

Különben is tudjátok-e, milyen csudás folyam ez a budapesti Duna! Mindenütt szép, ahol elrohan, bár egyre váltakozik bájának jellege. Az osztrák kékek nevezik, a magyar szókének, Visegrád táján drága nővérére, a Rajnára emlékeztet, másutt vadabbul romantikus, néhol főzőn, csak itt... itt... Budapesten... a szigettől a Vámházig... itt, itt, jobbra és balra a drága Lánchídtól... itt van valami tulajdonsága a Dunának, amit sehol másutt nem mutat. Tudjátok, hogy milyen nálunk a Duna?

Elegáns!

Nincs más szavam és úgy érzem, hogy ez a szó telitalálat. Ami Dunánk, a budapesti Duna elegáns. Amint a Margitsziget paradicsomából szelid méltósággal, kacér szépséggel lefelé lejt, a parlament fogazott oromzata és a Halászbástya történelmi sziluettje között, majd csókjaival nekisimul a Lánchíd kőpilléreinek, hogy a Gellérthegy zordon monumentalitásától bucsut vegyen, — jellemében, környezetében, mozgásában, mindenben elegáns, na-

gyon elegáns — éppen olyan elegáns, mint egész pályájának legazobb árköve: a Lánchíd!

Igaz ugyan, hogy ma már nem az a híd a Lánchíd, mint a régi Lánchíd. Borzadalmas vallomást kell tennem, bepillantást engedvén az ódon világhoz ragaszkodó lelkembe. Nekem fáj, hogy eltörölték a hidvámot. Mert szép dolog a könnyebb forgalom, közelebb is, sőt egészen közel is jutott egymáshoz Pest és Buda, semmi akadály a gyalogos és kocsiközlekedésnek, de mindennél szebbnek találom — bevallom gyöngeségemet — a hidvámot!

A hidvám, két krajcár, — milyen szép patinás tónusa volt ez a régi világnak, amikor a Széchenyi-szállodánál volt vége Budának, a még nem szabályozott part homokosan a Dunába szaladt és a budai oldal fel egészen a Gellérthegyig, mint valami török város, kék, zöld, sárga háztar-kasággal volt tele.

A hidvám olyasvalami volt Budapest arcán, mint a régi várkapun a címer. Nyárspolgáris multról regél és a torzonborz bácsik, akiktől két krajcárért a rézből való érmét kaptad, rokkant katonák voltak, mellükön kitüntetés. A hidvám szimbolikusan olyanféle sejtelemmel telttötte el lelkedet, mintha vándorutra kelnél idegen világba és bizonyos utigyönyörűség illúzióját keltette benned. Ma úgy fordulsz be a Lánchídra, akár a kör-utra és nem is gondolsz arra, hogy ez azon sztratégiai pont, amelyet előbb Hentzi, majd Dembinszky fel akart robbantani, hogy ez az a diadalmi ut, amelyen keresztül valamikor Ferenc József koronával a fején haladt fel a budai várba.

Istenem, az én Lánchidam, az én régi Lánchidam még hid volt. A mai Lánchíd utca.

Gergely István